

טלטול מן הצד

2. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שט סעיף ד

(יג) שכה אבן ע"פ חבית, או מעות על הכר, מטה חבית (יד) על צדה והאבן נופלת, ה ומנער הכר (טו) והמעות נופלים, ואם היתה החבית בין החביות, (טז) בענין שאינו יכול להטות אותה במקומה, * (יז) יכול להגביה כמו שהיא עם האבן למקום אחר להטותה שם כדי שיפול מעליה, * ואם הניחם עליה מדעתו, (יח) וע"ד שישארו שם (יט) <א> בכניסת השבת, (כ) אסור להטות ולנער, (כא) ז"א דאפילו הניחם שם ע"ד שישארו שם (כב) בכניסת השבת * כדי שיטלם בשבת, מותר להטות ולנער בשבת; ולא אסרו אלא במניחם ע"ד שישארו שם כל השבת. 6

2. משנה ברורה סימן שט ס"ק יז

(יז) יכול להגביהה וכו' - דהרי הוא רק טלטול מן הצד כיון שאינו מטלטל המוקצה להדיא רק עם ההיתר וכונתו ג"כ בשביל שהוא צריך להיתר וכנ"ל ודבר זה שרי כדלקמן בשי"א ס"ח ואפ"ה ברישא כשהיה אפשר לו בניעור צריך נייעור דוקא

3. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שיא סעיף ח

טלטול מן הצד לצורך דבר המותר, מותר. הלכך צנון שטמן בארץ (כה) כא ומקצת עליו מגולים (כו) ולא השריש (כז) וגם כב לא נתכוין לזריעה, ונטלו (כח) אף על פי שבנטילתו מזיז עפר ממקומו, ואף על פי שהוסיף מחמת לחות הקרקע, מותר. הגה: (כט) ואפי' הניחו שם מבע"י <ז> להיות שם כל השבת, כג דאין באוכלין משום בסיס לדבר האסור (כל בו). וטלטול בגופו אפי' לצורך דבר האסור, מותר; כד הילכך קש שעל המטה, (לא) <ט> דסתמו מוקצה להסקה, (לב) כה מנענעו בגופו; ואם הניח עליו מבע"י כר או כסת, מנענעו אפילו בידו (לג) שהרי הכינו מבע"י לשכב עליו; ((לד) וכן אם חשב לשכב עליו)

4. הל' מוקצה עמ' 34-35

1 ונחלקו האו"מ וזנים במיארד היחזר טלטול מן הצד לצורך דבר המותר, דעיי' כחנ"א ס"ח סי' ס"ק כב שביאר הי' החירא דטלטול מן הצד, ח"ל ונראה דהא דשרי לטלטל הכלכלה והאגן בתוכה בפירות המיטנפין הוא משום דכל דטלטול מתייחס אל העירות המותרים ולא אל האגן, אלא היכא דאפשר לנער יאנו מנער מתייחס הטלטול גם אל המוקצה. עיי' הר"י מבואר מדבריו דיקוד החומר בטלטול מן הצד לצורך דבר המותר הוא משום דהטלטול מתייחס לדבר המותר והדבר האסור מתטלטל ממילא וכשהטלטול הוא לצורך דבר האסור מתייחס הטלטול לדבר האסור. 6

אמנם לכאורה מהמ"ב משמע ביאר אזור בדחירא דטלטול מן הצד, דבסי' שט ס"ק י כשהסביר דבשאפשר בנייעור לא התירו טלטול מן הצד, כתב ח"ל כיון שיוכל באיזה עצה לתקן שלא יטלטל האבן לא הקילו בזה, עכ"ל הר"י מבואר דהטעם והחזק של טלטול מן הצד הוא קולא שהקילו ח"ל מפני צורך שבת, כיון דאין מטלטל המוקצה להדיא, וכנראה שגם נח כוננת הרי"ב ו"א החדשים בשבת דף מ"ד דהא היתחנות ח"ל אבל כוללת אידך דאמרי בעלמא הי' ליתרך דבר המותר ולצורך שבת, עכ"ל ח"י משמע מדבריו דמיטום צורך שבת התירו טלטול מן הצד.

יחצינו עיי' ביאר דרך דינא באור ורוע סי' פ"ו ס"ק ג' ח"ל דהא דמסקנא הלכתא כרב

16 בטלטול מן הצד שמה טלטול היינו דוקא כמת וכיצא בו, דכיון שעורך לאותו דבר המטלטל ובכוננת מטלטלו ועיקר טלטולו לאותו דבר האסור בטלטול סבר רב להחזיקו דילמא אתי לטלטלו האיסור לגמרי בידיים, ובזה הלכה כמותו, אבל במקום שבה לטלטל דבר האסור בטלטול ואי' כי אם לדבר המותר בטלטול אלא שא"א לו לטלטל החומר אלא אם כן יטלטל האיסור, או מודה רב דטלטול מן הצד לא שמה לטלטל, עכ"ל הר"י מבואר מדבריו דהטעם דאסור לטלטל מן הצד לצורך דבר האסור הוא משום דחייבין לנשא טלטל האיסור לבדו, ובטלטול מן הצד לצורך דבר המותר שאין כאן דמיט' זה מותר לטלטל ולבצורתו מהאור ורוע מבואר דהטעם התנא דטלטול מן הצד הוא משום שהקילו לצורך שבת בהמ"ב, ולא כהחזק איש דבתב דהטעם דאסור לטלטל מן הצד לצורך דבר האסור הוא משום דהטלטול מתייחס לדבר האסור והיי' באילו מטלטל האיסור להדיא.

5. שולחו ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שח סעיף כז

(ק) עצמות שראויים לכלבים, והליפיים שראויים למאכל בהמה, (קיא) ופרורים שאי בהם (קיב) כזית מט מותר להעבירם מעל השלחן; אבל אם (קיג) אין הקליפיים (קיד) ראויים למאכל בהמה, אסור לטלטלם אלא * (קטו) ג' י"ח > מנער את הטבלא והם נופלים

6. ט"ז אורח חיים סימן שח ס"ק יח

נראה דה"ה אם מעבירם ע"י ד"א כגון שהוא מגרר אותם ע"י סכין מן המפה דמותר כיון דלא נגע בהם ה"ל טלטול מן הצד ומותר כמ"ש סי' ש"י:

7. משנה ברורה סימן שח ס"ק קטו

(קטו) מנער את הטבלא - הוא דף המונח על השלחן כדי לשום עליו הלחם וה"ה מפה הפרוסה וטעם ההיתר הוא כיון דלא מטלטלו בידים. וה"ה אם מעבירם ע"י דבר אחר כגון שהוא מגרר אותם ע"י סכין מן המפה דמותר [צה] אם הוא צריך להשתמש במקום שמונח שם העצמות והקליפין דזה מקרי טלטול מן הצד ושרי אם הוא לצורך דבר המותר וכדלקמן בסימן שי"א ס"ח. ואם נתקבצו הרבה יחד ומאוס עליו להניחן כך על השלחן מותר להעבירן בידים דהו"ל ליה לדידיה כגרף של רעי [כן משמע בגמרא ע"ש]

8. חזו"א או"ח מז"ד

והט"ז...מיהו י"ל דזה לא מקרי טלטול מן הצד לצורך דבר המותר דלא אמרו אלא בשכח אבן בכלי דמטלטל הכלי עם האבן. דשם הטלטול על הכלי, אבל הכא עיקר הטלטול בשביל המוקצה. אף שכונת לנקות השלחן אסור.

9. משנה ברורה סימן שלז ס"ק ח

וגם למזיז עפר ממקומו ג"כ לא חייש שכשאדם מכבד את הבית אינו מכבד אלא עפר תיחוח ובזה ליכא משום חופר גומא:

10. שער הציון סימן שלז ס"ק ז

(ז) אור זרוע הלכות שבת סימן ע"ח, ולאיסור מוקצה של טלטול עפר גם כן לא חייש, דהוי לה טלטול מן הצד על ידי דבר אחר לצורך שבת, וכמו שכתב הפרי מגדים

11. משנה ברורה סימן שט ס"ק י

(י) אבל אם הם וכו' - כיון שיוכל באיזה עצה לתקן שלא יטלטל האבן לא הקילו בזה אף שהוא בסיס לאיסור ולהיתר וכן אם יכול לנער האבן לבד מתוך הכלכלה ולהשליכו ג"כ מחוייב בזה וכמבואר לקמן בסימן ש"י ס"ח בהג"ה:

12. משנה ברורה סימן שט ס"ק יד

- ומיירי בשצריך ליקח מהיין שבתוכה וכן בכר כשצריך לשכב עליו ולכן התירו לטלטל המוקצה באופן זה שאינו מטלטלו להדיא רק ע"י ניעור אבל אם אינו צריך להם כלל רק שחושש משום פסידת המוקצה גופא שלא יגנבום אפילו ניעור אסור [יז] כ"כ מ"א בשם רי"ו ואם מטה החבית והכר בגופו ולא בידו [יח] מותר אפילו באופן זה:

13. משנה ברורה סימן שי ס"ק לו

(לו) ינער האפר וכו' - ואי איכא הפסד בניעור א"צ לנער